

METODICKÉ NÁMĚTY A INSPIRACE K INSCENACI NÁRODNÍHO DIVADLA MORAVSKOSLEZSKÉHO

MRAZÍK

Pro Národní divadlo moravskoslezské připravila MgA. Radka Dalová, lektorka Ateliéru pro děti a mládež při NDM

K. M. Walló, Jiří Sedláček, Hermína Motýlová

MRAZÍK

Premiéra 8. a 10. prosince 2011 v Divadle Jiřího Myrona

Režie Ondřej David

Hudební nastudování Jakub Žídek

Představovat Mrazíka českému divákovi je zřejmě zbytečné, neboť už více jak čtyřicet let patří mezi pravidelně vysílané pohádky, které si pro svůj humor, písně, téma našlo popularitu a příznivce ve všech věkových kategoriích. Mnozí z řad diváků si dokonce umí zazpívat některé proslulé písně např. Prašná cestička, nebo si alespoň vybaví charakteristické repliky hlavních postav: „Chaloupko, ke mně... ke mně!“. „Nastěnku chci za ženu“, „Je ti teplo, děvče?“ a mnoho dalších, které Mrazíka proslavily a vytvořili z něj tak fenomén českých obrazovek.

Po televizním zpracování získal Mrazík i svou jevištní podobu, která vychází z původního filmového scénáře. Ta je však doplněna a diváci se mohou těšit na nové písně, hudební výstupy a především silná témata např. o hrdosti samolibého Ivana, který díky své pýše málem přišel o vše, na čem mu záleželo, o závistivé Marfuše a o zlobě, které musí čelit hlavní hrdinka pohádky Nastěnka. V těchto metodických materiálech jsme se rozhodli akcentovat téma nespravedlnosti a situací, ve kterých je někomu ukřivděno. Jak se v takových situacích zachovat, pokud se křivda děje nám? Jak se k takovým situacím postavit, pokud vidíme, že se křivda děje někomu jinému? Tyto otázky jsou dětem kladeny nenásilně v rámci pohádkové hry.

Metodické listy by měly pedagogům sloužit jako inspirace pro přípravu dětí na recepci a následující reflexi divadelního tvaru. V dětech se tak snažíme rozvíjet vztah k divadelnímu umění, podpořit jejich kreativitu, schopnost analyzovat a vytvářet si svůj svébytný názor. Tento materiál také odpovídá průřezovému tématu Osobnostně-sociální výchovy Rámcově-vzdělávacího programu základního vzdělávání.

Obsahem těchto materiálů jsou dvě části: **aktivity předcházející návštěvě divadelního představení** a **aktivity po zhlédnutí divadelního představení**. Posloupnost aktivit a jejich propojení směřuje k určitému celku – jakési dílně o divadle, ale jednotlivé aktivity mohou být realizovány samostatně, vždy s ohledem na možnosti pedagoga a organizační podmínky. Metodické listy jsou sestaveny tak, aby se daly realizovat ve školní třídě i s žáky, kteří nemají dřívější zkušenosti s dramatickou výchovou ani divadlem. Časová dotace jednotlivých částí je 1-2 vyučovací hodiny. Pedagog by před realizací

dílky měl znát televizní pohádku Mrazík a měl by být seznámen s programem pohádkového muzikálu Mrazík.

AKTIVITY PŘEDCHÁZEJÍCÍ NÁVŠTĚVĚ DIVADELNÍHO PŘEDSTAVENÍ

Cílem těchto aktivit je naladit dětského diváka na recepci divadelního tvaru, konkrétně:

- představení hlavních postav pohádkového muzikálu
- nastínění tematiky představení
- představení muzikálového žánru

1. Představení hlavních postav příběhu

V úvodu si zahrajte s žáky krátkou rozechřívací hru, která je seznámí s hlavními postavami příběhu, motivuje a bude sloužit jako průpravné cvičení pro následující aktivitu. V neposlední řadě, získáte představu o tom, kolik dětí zná pohádku Mrazík.

- Upravte si třídu tak, aby měli žáci dostatek prostoru pro volný pohyb.
- Vyzvěte žáky, ať v klidu prochází nově vytvořený prostor a rovnoměrně jej zaplní.
- Upozorněte na to, že jim budete zadávat postavy, které budou muset na znamení sami ztvárnit, tj. vytvořit sochu. Pokud děti znají výraz *štronzo* (pokyn pro okamžité „zmrznutí“, zastavení se do sochy), *largo* (pokyn pro uvolnění ze sochy) můžete jej při aktivitě využít, jinak pracujte s tlesknutím. Jedno tlesknutí-zastavení, dvě tlesknutí - navrácení se do pohybu
- Zadejte jim jednu z postav: **Nastěnka, Macecha, Mrazík, Baba jaga, Ivánek**. Prohlédněte si vzniklé sochy a dejte povel k opětovné chůzi. Postupně jim zadejte všechny postavy.

Variantou této aktivity je, že se mohou děti rozdělit na dvě poloviny a mohou se podívat navzájem na své sochy.

- Následuje diskuse, která reflektuje vzniklé sochy. Cílem je zjistit, zda děti pohádku dříve viděly a postavy znají, tudíž bylo pro ně jednoduché vytvořit sochu nebo si sochy vytvářely podle vlastní fantazie. Znají i jiné postavy pohádky?

2. Téma příběhu Mrazíka

Následující aktivita je stěžejní částí programu, žáci se v ní seznamují s tématickou rovinou Mrazíka a hledají možné paralely jeho tématu ve svém životě.

- Rozdělte děti do skupiny s ohledem na celkový počet žáků (cca 4-6 dětí ve skupině).
- Sedněte si do kruhu a dejte doprostřed kartičky s nápisy: křivda, nespravedlnost.
- Společně s žáky diskutujte co jednotlivé výrazy znamenají.
- Nyní budou žáci pracovat ve svých skupinách a zkusí vymyslet několik situací ze života pohádkových postav Mrazíka, ve kterých postavy mohly zažít křivdu nebo nespravedlnost. Pokud žáci nemají dostatečnou znalost děje pohádky Mrazík, mohou ztvárnit situaci z jiné pohádky či příběhu. Situace, které vzejdou z diskuse pak pro ostatní mohou ztvárnit formou živého obrazu¹. Zbytek třídy snaží uhodnout, o jakou situaci se jedná.
- Poté zkusí děti vymyslet několik situací ze svého života, ve kterých jim bylo ukřivděno, mohou se opírat o vlastní zkušenost a připraví si jednu scénku, ve které tentokrát mohou mluvit.
- Situace si navzájem přehrají, mohou diskutovat o tom, jaké je z nich východisko, řešení. Pedagog shrne diskuzi, dá předpokládat, že jedna z postav Mrazíka také zažila nějakou křivdu

¹ Živý obraz je tvořen několika sochami, bezeslovně, přičemž má být dostatečně srozumitelný pro ostatní.

a pro nás bude důležité sledovat, jak se k nespravedlivosti postavila, zda ji čelila, bojovala atd.

3. Představení divadelního žánru muzikál

- Volně navazuje na předchozí diskusi o křivdách a jejich řešení. Pedagog se ptá dětí, kdy se v divadle tleská? Je možné tleskat i během představení? Kdy a proč? Pedagog by měl nasměrovat děti, že je možné tleskat i během představení, tehdy, když se jim např. hudební číslo obzvláště líbilo a samozřejmě na konci představení. Ve jakém divadle se objevují hudební čísla? Už děti někdy viděly nějaký muzikál? Zkuste společně s dětmi pojem muzikál definovat.

AKTIVITY PO ZHLÉDNUTÍ DIVADELNÍHO PŘEDSTAVENÍ

Cílem těchto aktivit je reflektovat dané představení a využít téma příběhu k rozvoji kreativity dětí.

- rekapitulace děje z pohledu dětského diváka a konfrontace se situacemi, které děti vymýšlely v aktivitách před návštěvou představení
- reflexe tématu příběhu a hledání spojitostí s každodenním životem dětí
- prohloubení dovednosti tvořivého a kritického myšlení

1. Rekapitulace příběhu

- **hlavní postavy příběhu**
Doprostřed místnosti postavte židli, postupně na ni usadte (imaginárně) postavy z Mrazíka, děti svým vlastním fyzickým postojem a vzdáleností od židle, na které v daný okamžik sedí některá z postav Mrazíka vyjadřují svůj vnitřní pocit – sympatie, či antipatie. Soch, které děti vytvoří se můžete doptávat, ujasňovat si, zda jim jsou jednotlivé postavy sympatické a proč.
- **děj příběhu**
Společně s dětmi vyprávějte celý děj příběhu, poté zkuste děj shrnout do několika ústředních bodů, které zapíšete na papír. Vznikne Vám tak bodový scénář, na jehož základě můžete s dětmi vytvořit několik živých obrazů, které jsou pro ostatní komentovány vypravěčem. Tvoříte tak vlastní pojetí představení Mrazík.
- **připomenutí tématu**
O čem bylo představení? Dokázali bychom dát představení jiný název, který by jej vystihoval? Měla Nastěnka nespravedlivý život a v čem? Křivdil ji někdo a proč? Jak se chovala Nastěnka k těm, kteří ji nejvíce ubližovali? Zachovali by jste se jinak? Co by měla udělat podle vás? Jak bychom se měli chovat k těm, kteří nám křivdí? Mohla by pohádka dopadnout jinak?

2. Vznik nového konce

- Zaměřte se na bodový scénář, který jste s dětmi vytvořili v předchozí aktivitě. Vyberte si jednu situaci díky, které celý děj mohl dopadnout jinak. Vyzkoušejte společným vyprávěním vymyslet ještě jeden konec. Variantou je, že vaši novou podobu příběhu můžete převést do živých obrazů, či situací a vytvořit si tak vaše představení na motivy muzikálové pohádky Mrazík.

3. Žánr muzikálu jako téma

- Diskutujte s dětmi o tom, jak se jim muzikál líbil, co je pro ně na této formě přitažlivé a co nikoliv.